

ԱՄՆ ՆԱԽԱԳԱՀԱԿԱՆ ԹԵԿՆԱԾՈՒՆԵՐԻ ՔԱՂԱՔԱԿԱՆ ԴԻՄԱՆԿԱՐԸ

Դ. Հովհաննիսյան

Հաջորդ վաշինգթոնյան վարչակազմից սպասումները չափազանց մեծ են ոչ միայն Միացյալ Նահանգներում, այլ ամբողջ աշխարհում: Իր աշխատանքը ավարտող Ջ.Բուշ Կրտսերի թիմի գործունեությունը արժանացել է ամերիկացի փորձագետների գրեթե միաձայն ծայրահեղ բացասական գնահատականի: Ներկա նախագահը համարվում է ԱՄՆ-ի ամենավատ ղեկավարը Ռ. Հուվերից հետո, որի նախագահության օրոք սկսվեց 1930-ականների Մեծ դեպրեսիան:

Մի կողմից, նոր նախագահի գործն այս ֆոնի վրա շատ ավելի դյուրին է թվում, սակայն այն ծանր ու բարդ հիմնահարցերի քանակը, որը նա ստիպված է լինելու լուծել կամ որոնց պարտադիր է լինելու արձագանքել այնքան մեծ է, որ չի կարող չառաջացնել որոշ անվստահություն:

Պրոբլեմը միայն ներկայիս ծանրագույն ֆինանսական ճգնաժամը չէ, որն անդրադառնում է և դեռ անդրադառնալու է Միացյալ Նահանգների տնտեսական ամբողջ համակարգի վրա և ոչ էլ այն վնասն է, որը հասցվեց ԱՄՆ միջազգային հեղինակությանը, որը դժվար չի լինի արագորեն վերականգնել: Բուն խնդիրն այն է, թե որքանով նոր նախագահը պատրաստ կլինի ըմբռնելու փոփոխվող քաղաքակրթական համակարգի ուղղվածությունը և էությունը:

Կասկածից վեր է նաև, որ Սպիտակ տան նոր բնակիչը ձգտելու է ամրապնդել իր երկրի աշխարհաքաղաքական դիրքերը՝ միտված լինելով թափանցել այն տարածաշրջանների որոշումներ կայացնող կենտրոններ, որոնցից դուրս էր մղվել Բիլ Կլինթոնի պաշտոնավարության ավարտից հետո: Սա նշանակում է, որ իր արտաքին քաղաքականության մեջ Սպիտակ տունը կոշտ հակասությունների մեջ է մտնելու այդ տարածաշրջաններում վերջերս իրենց ազդեցությունը վերականգնելու մեծ ջանքեր գործադրած ուժերի հետ:

Ինչևէ, աշխարհը փոխվում է, և միայն այն ուժերն ու թեկնածուները կարող են հավակնել հաջողության, որոնք իրենց ամեն քայլը կատարում են նոր միտումների և երևույթների մանրակրկիտ վերլուծության հիման վրա:

Բարաք Օբամա

Բարաք Հուսեյն Օբամա Կրտսերը ծնվել է Միացյալ Նահանգների Հավայի նահանգի մայրաքաղաք Հոնոլուլուում 1961 թ. օգոստոսի 4-ին: Հայրը՝ սևամորթ քենիացի մուսուլման Բարաք Հուսեյն Օբամա Ավագը, Միացյալ Նահանգներ էր եկել որպես ուսանող և սովորում էր տեղի համալսարանի տնտեսագիտության բաժնում: Նույն համալսարանի մարդաբանության բաժնում սովորում էր նախագահի թեկնածուի

ապագա մայրը՝ սպիտակ ամերիկուհի Սթենլի Էն Դանհրմը: Երբ Բարաք Կրտսերը երկու տարեկան էր, նրա հայրը՝ բաժանվելով կնոջից, վերադառնում է Քենիա: Չորս տարի հետո Էն Դենհեմը նորից ամուսնանում է, այս անգամ՝ նույնպես մուսուլման ինդոնեզիացի Լուր Սոետորոյի հետ և մեկնում հետ՝ Ինդոնեզիա, որտեղ Բարաքը անց է կացնում 4 տարի: Հետագայում Բարաքի՝ Ինդոնեզիայում անցկացրած այս տարիների մասին լուրեր տարածվեցին, թե երեխան սովորել է մուսուլմանական ռադիկալ ուղղություններից մեկի հիմնադրած մեդրեսեում, ինչը մեծ խնդիրների առարկա դարձավ նախընտրական արշավի ընթացքում: Այդ լուրերը հերքվեցին, քանի որ թեկնածուն կարողացավ ապացուցել, որ սովորել է Ինդոնեզիայի մայրաքաղաք Ջաքարտայի պետական դպրոցներից մեկում:

Վերադառնալով Հոնոլուլու՝ Բարաքը սովորում է հայտնի մասնավոր Պունահոու Մքուլ դպրոցում, որտեղ աչքի է ընկնում ոչ միայն իր լավ գնահատականներով, այլ նաև բասքետբոլային հաջողություններով: Հետագայում ինքը՝ Բարաք Օբաման, խոստովանում էր, որ ավագ դասարաններում կարճատև տարվել է մարիխուանա և կոկաին օգտագործելով, ինչն անդրադարձել է նրա առաջադիմության վրա, ինչն էլ ստիպել է նրան ընդմիջտ հրաժարվել թմրադեղերից:

Դպրոցն ավարտելուց հետո նա շարունակում է իր ուսումը Լոս Անջելեսի Օքսիդենթալ քոլեջում, ապա՝ Կոլումբիայի համալսարանում, որն էլ ավարտում է 1983 թ.:

Ավարտելուց հետո մինչև Չիկագո տեղափոխվելը մեկ տարի աշխատում է միջազգային խոշոր ընկերություններից մեկի ֆինանսական ինֆորմացիայի բաժնում որպես խմբագիր: Չիկագոյում զբաղվում է սոցիալական ծառայությամբ և բարեգործական աշխատանքով՝ օգնելով այս քաղաքի անապահով շրջանների բնակիչներին: 1988 թ. Օբաման ընդունվում է Հարվարդի համալսարանի Իրավունքի դպրոց, ուր 1990 թ. դառնում է այս համալսարանի 104 տարիների պատմության ընթացքում Հարվարդի Իրավաբանների ակումբի առաջին սևամորթ նախագահը և Harvard Law Review համալսարանական թերթի խմբագիրը:

1991 թ. ավարտելով ուսումը՝ վերադառնում է Չիկագո, որտեղ զբաղվում է իրավաբանական գործունեությամբ՝ հիմնականում պաշտպանելով դատարաններում տարբեր տիպի խտրականության գոհերին: Բացի այդ, նա ակտիվորեն ընդգրկվում է դեմոկրատական կուսակցության տեղական մասնաճյուղի գործունեությանը, դասավանդում է սահմանադրական իրավունք Չիկագոյի համալսարանի Իրավունքի դպրոցում, զբաղվում է ընտրական իրավունքի հարցերով: Այդ տարիների նրա քաղաքական ելույթները ուղղված են ՆԱՖՏԱ-ի՝ Հյուսիսամերիկյան ազատ առևտրի գոտու (North American Free Trade Area) ստեղծման դեմ, նա հանդես է գալիս ռասայական խտրականության դեմ և արտահայտվում համընդհանուր առողջապահական ապահովագրման օգտին: Մինչև 2004 թ., Միացյալ Նահանգների Սենատ ընտրվելը, սահմանադրական իրավունք է դասավանդում նաև Չիկագոյի համալսարանի իրավաբանական ֆակուլտետում:

1995 թ. նա հրատարակում է իր առաջին գիրքը՝ «Հորիցս ժառանգած երազանքներ», որը համաամերիկյան համբավ բերեց ապագա սենատորին: Սակայն մինչև Սենատ հասնելը, նա դեռ երկար ճանապարհ ուներ անցնելու, որը միշտ չէ որ հարթ էր: 1996 թ.-ից մինչև 2004 թ., Օբաման Իլլինոյ նահանգի սենատի անդամ էր: Սակայն 2000 թ. պարտությամբ ավարտվեց նրա՝ ԱՄՆ Կոնգրեսի անդամ դառնալու փորձը: Նա զիջեց նույնպես սևամորթ, նախկինում «Սև հովազներ» ռադիկալ կազմակերպության անդամ Բոբբի Ռաշին: Իր նահանգի Սենատում Օբաման աչքի էր ընկել երկու հիմնական կուսակցությունների՝ հանրապետական և դեմոկրատական ներկայացուցիչների հետ համատեղ ծրագրեր իրականացնելու իր ունակությամբ: Նույնը նա կշարունակի նաև ԱՄՆ-ի Սենատում: Բացի ներքին քաղաքական, սոցիալական, կրթական և առողջապահական հիմնահարցերից, Օբաման աստիճանաբար սկսում է հետաքրքրվել նաև արտաքին քաղաքականության խնդիրներով: 2002 թ. նա խիստ քննադատության է ենթարկում նախագահ Ջորջ Բուշ Կրտսերի որոշումը Իրաք ներխուժելու վերաբերյալ:

Դիտորդները նշում են, որ 2004 թ. Օբամայի բախտը որոշ չափով բերեց, քանի որ հաղթելով փրայմերիզում՝ նա մյուս փուլում պետք է բախվեր որպես ֆավորիտ գնահատվող հանրապետական Ջեյ Ռայանի հետ, որը, սակայն, ստիպված եղավ հրաժարվել ընտրություններին մասնակցելուց իր ապահարգանի շուրջ ծավալված սկանդալային իրավիճակի հետևանքով: Սակայն ընտրությունների նախօրյակին Դեմոկրատական կուսակցությանն ուղղած իր ելույթը, որում Օբաման ամերիկացիներին կոչ էր անում վերադառնալ իրենց ակունքներին, հավատարիմ մնալ ամերիկյան հասարակության իդեալներին և նորից դարձնել Միացյալ Նահանգները «բաց հնարավորությունների» երկիր (այս միտքը նա հիմնավորում էր իր և իր հոր կյանքի փորձով), դարձավ ոչ միայն ամերիկյան քաղաքական էլիտաների, այլ նաև հասարակության համար նոր առիթ՝ ուշադրությամբ հետևելու այս նոր քաղաքական այրի հետագա գործունեությանը: Հաղթելով իր հանրապետական մրցակցին՝ Ալան Բեյքսին, նա դարձավ Սենատի պատմության մեջ հինգերորդ աֆրոամերիկացի սենատորը: Սենատում Օբաման ընդգրկվեց մի շարք կոմիտեների կազմի մեջ (միջավայրի, հասարակական ծառայության հիմնահարցերի, վետերանների գործերի և միջազգային հարաբերությունների): Նրա ակտիվ գործունեությունը, կշռադատված ելույթները, աշխատասիրությունը և մարդկանց հետ ընդհանուր լեզու գտնելու ունակությունը կարճ ժամանակամիջոցում Օբամային դարձրին Սենատում դեմոկրատների առաջատարներից մեկը: Նրա հայտնի նախաձեռնություններից էր մեծ համբավ ու հեղինակություն ունեցող և միջազգային հարաբերությունների ոլորտում հսկայական փորձի տեր հանրապետական սենատոր Լուգարի հետ Ռուսաստան ճամփորդելը, որտեղ նրանք բանակցություններ վարեցին ՌԴ-ի հետ զանգվածային զենք չտարածելու ոլորտում համագործակցության վերաբերյալ. այդ բանակցությունների արդյունքները բարձր գնահատվեցին մասնագետների կողմից: Ապագա նախագահի

թեկնածուն այդ շրջանում արդեն մեծագույն ուշադրություն է դարձնում էներգիայի այլընտրանքային աղբյուրների հետ կապված հարցերին, ինչը հետագայում նրան շատ պետք եկավ: Նրա վերելքը գնահատվում է որպես չափազանց արագ և անսպասելի, որի համար Օբաման պետք է շնորհակալ լինի զանգվածային լրատվության միջոցների ներկայացուցիչների հետ լավ հարաբերություններ ստեղծելու իր ունակությանը: Մենատի անդամ ընտրվելուց, այսինքն՝ համաամերիկյան քաղաքական բեմ մտնելուց ընդամենը երկու տարի անց դիտորդները սկսեցին համարել նրան դեմոկրատական կուսակցության հնարավոր թեկնածու գալիք նախագահական ընտրություններում: 2007 թ. սկզբին նա արդեն զիջում էր միայն Հիլարի Քլինթոնին, իսկ նույն թվականի հունիսին նրանց վարկանիշների տարբերությունը ընդամենը 3 տոկոս էր կազմում:

2007 թ. փետրվարի 10-ին Սփրինգֆիլդում Բարաք Օբաման հայտարարեց իր նախագահական ընտրարշավին մասնակցելու որոշման մասին: Ընտրարշավը նրա համար սկսվեց չնախատեսված բարդություններից: Այովա նահանգում իր ելույթի ընթացքում, քննադատելով ներկա հանրապետական վարչակազմի իրաքյան քաղաքականությունը, նա անզգուշաբար ասաց, որ Իրաքում զոհված ամերիկյան զինվորների կյանքերը դատարկ տեղն են ծախսվել (wasted), ինչը ամերիկյան քաղաքացիների տեսանկյունից անհարգալից վերաբերմունք էր զոհվածների հիշատակի նկատմամբ և բացարձակապես անընդունելի գնահատական: Օբաման այս իր արտահայտության համար ստիպված էր դեռ երկար ներողություն խնդրել՝ նշելով, որ ինքը ուղղակի իր միտքը սխալ է ձևակերպել: Քննադատության մյուս սլաքը Օբամայի ընտրարշավի սկզբնական փուլում ուղղված էր Բուշի վարչակազմի այն քաղաքականությանը, որի հետևանքով Միացյալ Նահանգները այդպես էլ չէր կարողացել հաղթահարել իր կախվածությունը էներգակիրների ներմուծումից:

Գիտակցելով, որ ի տարբերություն մյուս թեկնածուների, ինքը շատ քիչ փորձ ունի մի շարք հարցերում, Օբաման իր հետ համագործակցելու հարվիրեց ամերիկյան համալսարաններում և վերլուծական կենտրոններում հայտնի մասնագետների, որոնց հետ խորհրդակցելը դարձավ նրա համար ամենօրյա աշխատանքի կարևոր մաս:

Մամուլում հրապարակված տվյալների համաձայն՝ Օբաման իր ընտրարշավի վրա ծախսում է ավելի մեծ ֆինանսական միջոցներ, քան թե իր հակառակորդները: Այստեղ նույնպես որոշակի տհաճ անակնկալներ եղան: Մասնավորապես, թերթերը տեղեկություններ հրատարակեցին, համաձայն որոնց իր միջոցների մի մասը Օբաման ստացել էր չիկագոյի գործարար Էնթոնի Ռեզկոյից, որը քրեական հետապնդումների մեջ էր գտնվում խարդախության, ռեքեթի և փողերի լվացման մեղադրանքներով: Օբաման նորից ստիպված էր հրապարակայնորեն հայտարարել, որ տեղյակ չի եղել այդ միջոցների կասկածելի ծագման մասին և պարտավորվել, որ վերադարձնելու է այն բոլոր գումարները, որոնք ստացել էր Ռեզկոյի հետ կապ ունեցող ընկերություններից:

Ընտրարշավի սկզբից նրան լուրջ աջակցություն ցույց տվեց «Դրիմ Ուորքս» կինոընկերության հիմնադիր Դևիդ Գեֆֆինը, որը հայտնի էր որպես Բիլ Քլինթոնի

աջակից, սակայն համոզված էր, որ Հիլարին չափից դուրս վիճարկելի է որպես թեկնածու, որպեսզի իրական հնարավորություն ունենա այս դժվարին ժամանակներում միավորել ամերիկացիներին իր շուրջը ԱՄՆ նախագահ դառնալու համար: Հովիվուդյան աստղերի օգնությամբ նա դրամահավաք կազմակերպեց Օբամայի ընտրարշավը ֆինանսավորելու համար և կարողացավ այսպիսով 1,3 մլրդ. դոլար վճարել ընտրարշավի դրամարկո: Այս և մի շարք այլ գործոններ թույլ տվեցին Օբամային հաղթել Հիլարի Բլինթոնին և դեմոկրատական կուսակցության կոմից հռչակվել որպես Միացյալ Նահանգների նախագահի թեկնածու:

Հարկ է նշել, որ դեռևս Բոբբի Ռաշին պարտվելու ընթացքում պարզվեց, որ Ամերիկայի սևամորթ բնակչությունը հակված չէ միանշանակորեն քվեարկելու Բարաք Օբամայի օգտին միայն այն պատճառով, որ նա աֆրոամերիկացի է: Ի տարբերություն Բոբբի Ռաշի, որը իր երիտասարդության տարիներին «սև ռասիզմի» դիրքերից էր հանդես գալիս, ինչը նրա կերպարը միանշանակորեն ընդունելի դարձրեց սևամորթ ընտրազանգվածի աչքերում, Բարաք Օբամայի կերպարը որոշակի անվստահություն էր առաջացնում նրանց մոտ. նրան անվանում էին «ներսից սպիտակ», «սփրթնած» և այլն: Գերազանց և շատ թանկ կրթություն ստացած հաջողակ Բարաք Օբաման, որը, ի տարբերություն մյուս սևամորթ քաղաքական գործիչների, չէր հանդիսանում Աֆրիկայից ամերիկյան մայրցամաք որպես ստրուկ բերվածների շտապիկ և երբեք չէր պայքարել սևամորթների իրավունքների համար, ինչպես դա արել էին իսկական «ամերիկյան» սևամորթները, այդպես էլ չճանաչվեց աֆրոամերիկացիների կողմից որպես յուրային: Դա ավելի ընդգծվեց, երբ մամուլում տեղեկություններ հրապարակվեցին այն մասին, որ մոր կողմից նրա նախնիների մեջ եղել են ստրկատերեր:

Այստեղ նրան շատ օգտակար եղավ իր կինը՝ սևամորթ իրավաբան Միշել Լե Վոն Ռոբինսոնը, որի հետ նա ամուսնացավ 1992 թ.: Նրանք ունեն երկու դուստր՝ Մալիա և Մաշա: Ամբողջ ընտանիքը Չիկագոյի քրիստոնեական «Trinity United Church of Christ» եկեղեցին է հաճախում:

Բարաք Օբամայի մասին գրքի հեղինակ գերմանացի լրագրող Քրիստոֆ ֆոն Մարշալը նշում է, որ նա «ունի այնպիսի որակներ և փորձ, որոնք առանձնապես նշանակություն չունեն դասական ըմբռնմամբ քաղաքական գործչի կենսագրության համար, սակայն իրականում շատ արժեքավոր են: Օրինակ, նա միջմշակութային շփման մեծ փորձ ունի, քանզի սևամորթ մուսուլմանի և սպիտակ քրիստոնյայի զավակ է, մեծացել է Միացյալ Նահանգներից դուրս, այսինքն՝ ունակություն ունի դրսից Ամերիկային նայելու»:

Օբաման ինքն իր մասին ասում է, որ հանդիսանում է «մեծ ամերիկյան կաթսայի արդյունք»: Մոր նախնիների մեջ կան ոչ միայն իռլանդացիներ և շոթլանդացիներ, այլ նաև ամերիկյան Չերոքի հնդկացիների արյուն, իսկ հայրը սևամորթ քենիացի մուսուլման է: Հարկ է նշել, որ ամերիկյան մի քանի նախագահների երակներում հոսել է

աֆրոամերիկացիների արյուն: Դրանք են Աբրահամ Լինքոլնը, Թոմաս Ջեֆերսոնը, Էնդրյու Ջեքսոնը, Ուորեն Հարդինգը և Քելվին Քուլիջը: Օբաման գիտակցաբար հրաժարվել է «առաջին սևամորթ նախագահի» կերպարը շահագործելու հնարավորությունից, քանի որ դա կհակասեր իր հոչակած՝ բոլոր ընդդիմախոսներին հանուն Ամերիկայի միավորելու քաղաքականությանը: Չնայած դրան, նրան արդեն բազմիցս հայտարարել են և՛ «երիտասարդ Մարթին Լյութեր Կինգ», և՛ «սևամորթ Քենեդի»: Ուշագրավ է, որ Օբամայի ընտրարշավի առաջին քայլերից Քենեդիների ամբողջ գերդաստանը հայտարարեց նրան սատարելու մասին:

Օբամայի նախընտրական ամենահայտնի արտահայտություններից մեկը հետևյալն է. «Միավունք է բաժանել Ամերիկան ազատականների և պահպանողականների, սևի և սպիտակի: Կա միայն մի երկիր՝ Ամերիկայի Միացյալ Նահանգներ»: Մեկնաբանները նշում են, որ այս դիրքորոշումը շատ տեղին էր այն բանից հետո, երբ 8 տարի Քլինթոնի վարած քաղաքականությունը և ևս 8 տարի՝ Բուշ Կրտսերինը մասնատել են ամերիկյան հասարակությունը: Օբաման, որը դեռ չի հասցրել դառնալ վաշինգթոնյան իսթեբլիշմենտի մաս, այս առումով շահեկանորեն տարբերվում է թե՛ նշված երկու նախագահներից, և թե՛ իր բոլոր հակառակորդներից: Հասարակ ամերիկացու համար նա խորհրդանշում է թարմություն, նորարարություն և հույս, որ ամեն ինչ կարող է փոխվել:

«Օբաման քարիզմատիկ առաջնորդ է և փայլուն հոետոր: Նա նոր ոճ է մտցրել քաղաքականության մեջ, – գրում է ֆոն Մարշալը, – Քլինթոնի և Բուշի նախագահությունների տարիների ընթացքում Ամերիկան բաժանված էր երկու ճամբարի: Բարաք Օբաման այն քաղաքական գործիչն է, որն ասում է՝ տեսեք, ես բարձր եմ դրանից, ես կարող եմ միավորել մասնատված հասարակությունը»:

Օբաման իր քարոզչության համար ընտրել է մի քանի հիմնարար ուղղություն.

– վերադարձնել Միացյալ Նահանգներին «ազատ դրսևորման և բաց հավասարությունների» երկրի իրական կերպարը՝ միաժամանակ սահմանափակելով ապօրինի ներգաղթը,

– միավորել մասնատված հասարակությունը՝ ապահովելով բոլոր քաղաքացիների համար պարտադիր առողջապահական ապահովագրություն և որակյալ կրթություն ստանալու հավասար հնարավորություններ,

– վերականգնել Միացյալ Նահանգների միանձնյա առաջատարի դիրքն աշխարհում, որի մասնակի կորուստը նա պայմանավորում է հետևյալ հանգամանքներով. ա) սխալ էներգետիկ քաղաքականությամբ, որի հետևանքով, ԱՄՆ-ը կախման մեջ է ընկել էներգակիրների մեծ պաշարներ ունեցող երկրներից, ինչը թույլ տվեց վերջիններիս կտրուկ բարձրացնել նավթի և գազի գները և դրա շնորհիվ դառնալ համաշխարհային կամ տարածաշրջանային նշանակություն ունեցող քաղաքական և ուժային կենտրոններ, բ) սխալ ներքին քաղաքականություն, որի հետևանքով երկրի տնտեսությունը հայտնվել է չափազանց ծանր վիճակում (մասնավորապես, նշվում է, որ

չնայած Իրաքի և Աֆղանստանի պատերազմների հետևանքով կտրուկ աճած ռազմական ծախսերին՝ նախագահ Բուշը 8 տոկոսով կրճատեց հարկերը), գ) սխալ արտաքին քաղաքականություն, որի հետևանքով Միացյալ Նահանգների պատկերը բացասական զգացմունքներ է առաջացնում ոչ ամերիկացիների ճնշող մեծամասնության շրջանում:

Օբամայի կարծիքով, Միացյալ Նահանգները կարիք ունի լրջագույն մոդերնացման, ընդ որում, նա նշում է ավելի ժամանակակից դառնալու համար բարեփոխումների կարիք ունեցող ոլորտների մեջ գրեթե բոլոր ուղղությունները: Մասնավորապես, բարեփոխումների կարիք ունեն էներգետիկ ոլորտը (*Օբաման էներգիայի այլընտրանքային աղբյուրների վրա հիմնված էներգետիկայի զարգացման կողմնակից է, նա նաև ձգտում է սահմանափակել տարբեր կանոնակարգող միջոցների օգտագործմամբ բենզինի և այլ նավթամթերքների սպառումը, հանդես է գալիս էներգիայի նոր աղբյուրների հայթայթման հետազոտական աշխատանքները լրջորեն ֆինանսավորելու, ինչպես նաև Միացյալ Նահանգներին պատկանող տարածքներում ածխաջրածնային հումքի նոր աղբյուրների որոնումը և շահագործումը ֆինանսավորելու կողմնակից*), բանակը նրա կարծիքով, ներկայիս պայմաններում բանակի այն կառուցվածքը, որը ավանդաբար ձևավորվել է, չի կարող լուծել իր վրա դրված խնդիրները, քանի որ, ինչպես ցույց է տալիս փորձը, այն ոչ միայն անկարող եղավ դիմադրել սահաբեկիչներին, այլ նաև իրաքյան և աֆղանական փողոցային մարտերում չդրսևորեց անհրաժեշտ որակներ), միջազգային հարաբերությունների համակարգը (*Օբաման հանդես է գալիս ՄԱԿ-ի վերակազմակերպման և վերակառուցման օգտին՝ գտնելով, որ այս կազմակերպությունը չի համապատասխանում 21-րդ դ. ձևավորված իրավիճակին*) և այլն:

Օբամայի քաղաքական օրակարգի կարևոր առաջնայնություններից է միջուկային զինաթափման գործընթացը. նա խոստանում է կառուցել նոր աշխարհ, որը ազատ կլինի միջուկային պատերազմի վտանգից: Նա նաև հանդես է գալիս Գլոբալ էներգետիկ անվտանգության կազմակերպության ստեղծման օգտին, որի մեջ, բացի G-7 անդամներից պետք է ընդգրկվեն, նաև Ռուսաստանը, Չինաստանը, Հնդկաստանը, Բրազիլիան, Մեքսիկան և Հարավաֆրիկյան Հանրապետությունը: Օբաման կողմնակից է ՆԱՏՕ-ի ընդլայնմանը և վերջինիս լիազորությունների շրջանակի մեջ մի շարք այլ հնարավորություններ ընդգրկելուն¹, սակայն միաժամանակ ընդգծում է, որ Միացյալ Նահանգների գործընկերները պետք է ավելի ակտիվորեն մասնակցեն ՆԱՏՕ-ի գործունեությանը և ավելի մեծ պատասխանատվություն կրեն այդ գործունեության արդյունքների համար:

Բարաք Օբամայի այս մտեցումները համահունչ են հատկապես երիտասարդ կրթված ամերիկացիների սպասումներին, իսկ նրա կողմից առաջ քաշված միասնական

¹ Հիշեցնենք, որ Բ.Օբաման բավականին մոտ է հանրապետական սենատոր Լուգարի հետ, որն առաջարկում է «էներգետիկ ՆԱՏՕ ստեղծել»

և «բաց հնարավորությունների» Ամերիկայի ձևավորման սլոգանը ապահովում է հասարակության մյուս շերտերի օժանդակությունը: Դիտորդները նշում են, որ Բ.Օբաման չափազանց ճկուն քաղաքական գործիչ է, ինչը թույլ է տալիս նրան ընդունելի և հասկանալի լինել տարբեր հայացքներ և դիրքորոշումներ ունեցող ամերիկացիների համար:

Ջոն ՄակՔեյն

Ջոն Սիդնի ՄակՔեյն Երրորդը ծնվել է Պանամյան ջրանցքի գոտում 1936 թ. օգոստոսի 29-ին զինվորականի ընտանիքում: Նրա երակներում հոսող արյունը խառը շոթլանդական, իռլանդական և անգլիական է: Մայրը Ռոբերտա Ռայթ ՄակՔեյնն է: Նախագահի հանրապետական թեկնածուի պապն ու հայրը երկուսն էլ ծովակալներ են եղել: Մանկության տարիներին Ջոն ՄակՔեյնը իր հոր ծառայության վայրերի փոփոխության պատճառով հաճախ է ճամփորդել, ապրել է մի շարք ամերիկյան ռազմածովային խարխախներում: Երկրորդ համաշխարհային պատերազմի ավարտից հետո նրանց ընտանիքը հաստատվում է Վիրջինիայում, ուր նա ընդունվում է Սուրբ Ստեփանի դպրոց, որտեղ սովորում է մինչև 1949 թ.: 1951–1954 թթ. սովորում է Եպիսկոպալ եկեղեցու մասնավոր դպրոցում, որտեղ աչքի է ընկնում իր հաջողություններով սպորտի ասպարեզում, հատկապես՝ ըմբշամարտի: Հոր հաճախակի տեղաշարժերի պատճառով ՄակՔեյնը հասցրել է ավելի քան 20 դպրոցներում սովորել:

Ջ.ՄակՔեյնը, շարունակելով ընտանեկան ավանդույթը, սովորել է Ազգային Ռազմական Քոլեջում և ԱՄՆ Ռազմածովային ակադեմիայում, որն ավարտել էր նաև նախկին դեմոկրատ նախագահ Ջիմմի Քարթերը: Նա, ի տարբերություն իր հակառակորդի, երբեք աչքի չի ընկել իր բարձր գնահատականներով և, նույնպես տարբերվելով Բարաք Օբամայից, որը տիրապետում է ֆրանսերենի և իսպաներենի, որևէ օտար լեզու չգիտի:

Ամերիկացիները միշտ ուշադրություն են դարձրել այն հանգամանքի վրա, թե արդյոք հնարավոր նախագահը ռազմական ծառայություն անցել է, թե ոչ և ինչպես է իրեն դրսևորել բանակում: Միացյալ Նահանգների միայն 12 նախագահներ ռազմական ծառայության փորձ չեն ունեցել: Այս տեսակետից ՄակՔեյնը շատ ավելի նախընտրելի է, քան Օբաման, որը զինծառայության հետ երբեք կապ չի ունեցել: Նա 1958–1981 թթ. ծառայել է ռազմածովային ուժերում որպես օդաչու և ստացել է կապիտանի սպայական կոչում: Մասնակցել է վիետնամական պատերազմին, որտեղ ինքնաթիռի վայր ընկնելուց հետո նա հայտնվել է գերության մեջ: Վիետնամցիները, հաշվի առնելով նրա հոր բարձր դիրքը, առաջարկել են ազատ արձակել նրան, սակայն Ջ.ՄակՔեյնը հրաժարվել է: Այս պատմությունը հետագայում հայտնի դարձավ և մեծապես նպաստեց նրա հեղինակությանը և ժողովրդականությանը: Հայտնի է նաև այն փաստը, որ նրան դաժան տանջանքների ենթարկելով, վիետնամցիները փորձել են տարբեր գաղտնի

տեղեկություններ ստանալ: Ծեծը և չարչարանքները անհետևանք չեն անցել՝ նա մինչև օրս չի կարողանում ձեռքերը գլխից վեր բարձրացնել, ինչը այդ տարիներին ստացած կոտրվածքների և վնասվածքների հետևանք է: Հայտնի է դարձել, որ տանջանքներից խուսափելու համար նա, երբ իրենից պահանջել են իր էսկադրիլայի օդաչուների մասին տեղեկություններ, թելադրել է հայտնի ամերիկյան բեյսբոլային թիմի խաղացողների անունները:

1967–1971 թթ. գերության մեջ լինելուց հետո, Ջ.ՄակՔեյնը վերադառնում է հայրենիք որպես հերոս: 1973 թ, երբ նա դեռ հենափայտերով էր տեղաշարժվում, նրան ընդունում է ԱՄՆ նախագահ Ռ.Նիքսոնը, որի հետ նա լուսանկարվում է, և այդ լուսանկարը հաջորդ օրը հայտնվում է ամերիկյան թերթերի առաջին էջերում ամերիկյան հերոս օդաչուի մասին պատմող սրտաճմլիկ հոդվածների զուգորդությամբ, ինչը ՄակՔեյնի անունը հայտնի է դարձնում Միացյալ Նահանգներում:

1981 թ. նա, հասկանալով, որ առողջությունը թույլ չի տա իրեն հասնել իր հոր և պապի ծովակալական աստիճանին, գորացրվում է և անմիջապես զբաղվում քաղաքական գործունեությամբ՝ ներգրավվելով Հանրապետական կուսակցության գործունեության մեջ: Ջինվորական ծառայության ընթացքում նա պարգևատրվել է բազմաթիվ բարձրագույն շքանշաններով և մեդալներով, այդ թվում՝ Արծաթե աստղ, Բրոնզե աստղ, Պատվո լեգիոն և այլն:

Վիետնամից վերադառնալուց հետո, Ջ.ՄակՔեյնը բաժանվում է իր առաջին կնոջից՝ Քերոլ Շեպպից, որը հայտնի էր իր գեղեցկությամբ և նույնիսկ որոշ ժամանակ աշխատել է որպես ֆոտոմոդել: Առաջին կնոջ հետ պահպանել է շատ ջերմ հարաբերություններ՝ հոգ տանելով այս ամուսնությունից ծնված իր աղջկա համար: Նա այժմ ամուսնացած է Սինդի Լու Հենսլիի հետ, որը դասավանդում էր Արիզոնա նահանգի Ֆենիքս քաղաքում և խոշոր բիզնեսմեն Ջեյմս Վիլիս Հենսլիի դուստրն է: Հորից Սինդին ժառանգեց գարեջրի առևտրով զբաղվող հսկայական ընկերություն: Այս ամուսնության արդյունք եղան Մեզան անունով դուստրը, Ջոն Սիդնի և Ջեյմս որդիները: Նրանք երկուսն էլ զինվորականներ են: 1991 թ. ՄակՔեյնները որդեգրեցին երեք ամսական բուժման կարիք ունեցող բանզլադեշցի մի որբ աղջիկ, որին անվանեցին Բրիջիթ:

1983 թ. Արիզոնա նահանգից Միացյալ Նահանգների Կոնգրես ընտրվել է որպես հանրապետական կուսակցության ներկայացուցիչ, իսկ 1986 թ. նոյեմբերին դարձել է Սենատի անդամ՝ փոխարինելով նախագահի նախկին թեկնածու հանրապետական Բարի Գոլգուոթերին, որտեղ աշխատում է առանց ընդմիջումների մինչև օրս՝ վերընտրվելով 1992, 1998, 2004 թթ., ընդ որում. վերջին ընտրությունների ժամանակ նրա օգտին էին քվեարկել նաև դեմոկրատական կուսակցության՝ Արիզոնայում ապրող կողմնակիցներից շատերը:

1987 թ. ՄակՔեյնն աշխատել է Սենատի՝ զինված ուժերի, առևտրի և հնդկացիների գործերով հանձնաժողովներում: 1995–1997 և 2005–2007 թթ. նա

նախագահել է հնդկացիների գործերով հանձնաժողովը, 1997–2001 և 2003–2005 թթ. ղեկավարել է առևտրի հարցերով հանձնաժողովի աշխատանքները:

1993 թ. Ջ.ՄակՔեյնը Միջազգային հանրապետական ինստիտուտի տնօրենների խորհրդի անփոփոխ նախագահն է:

Նրա անունը նույնպես շաղկապվել է ֆինանսական սկանդալների հետ: 1982–1987 թթ., ապագա նախագահի թեկնածուի հիմնական ֆինանսավորողներից մեկը եղել է բանկիր Չարլզ Քիտինգը, որի հաշվին, ինչպես հետագայում պարզվեց, ՄակՔեյնի ընտանիքը կատարել է առնվազն 9 ճամփորդություններ, որոնց վրա ծախսված ընդհանուր գումարը կազմել էր մոտ 13 հազար դոլար: Այս գումարը ՄակՔեյնը ստիպված եղավ վերադարձնել: Երբ Քիտինգի ֆինանսական համակարգը ծանր վիճակում հայտնվեց, նրանից ֆինանսական օժանդակություն ստացած Սենատի մյուս անդամների և կոնգրեսականների հետ միասին Ջ.ՄակՔեյնն էլ փորձեց բարեխոսել նրա համար՝ հանդիպելով այն պետական մարմինների ներկայացուցիչների հետ, որոնք հսկում էին այդ ժամանակ ԱՄՆ ֆինանսական շուկայի գործառույթների օրինականությունը. սակայն դա որևէ արդյունքի չբերեց, միայն ազդեց միջնորդողների հեղինակության վրա: Քիտինգի բանկային համակարգը տապալվեց, իսկ բանկիրն ինքը՝ դատապարտվեց և 5 տարի անցկացրեց բանտում:

ՄակՔեյնը կարողացավ խուսափել հակաօրինական գործողությունների համար մեղադրանքից, բայց էթիկայի գծով Սենատի հանձնաժողովը այս պատմության հետևանքով խիստ նկատողություն արեց նրան: Ինքը՝ ՄակՔեյնը, ընդունեց իր սխալները:

Քիտինգի հետ կապված պատմությունը մեծ ազդեցություն ունեցավ սենատորի վրա: Այսուհետև նա շատ հաճախ և ակտիվորեն քննադատում է «մեծ փողերի» ազդեցությունը ամերիկյան քաղաքականության վրա: Սենատոր Ռոս Ֆայնգոլդի հետ 1994 թ. նա մշակում է մի օրինագիծ, որով կորպորացիաների և նման այլ կազմակերպությունների համար սահմանափակվում էին քաղաքական նվիրատվությունները նախընտրական արշավների ֆինանսավորման համար: ՄակՔեյն–Ֆայնգոլդի օրինագծի նախագիծը հսկայական դիմադրության հանդիպեց մի շարք քաղաքական գործիչների կողմից, սակայն շատ դրական ընդունելություն գտավ մամուլում և հասարակության տարբեր շերտերի մեջ: Երեք անգամ տապալվելով՝ օրինագիծը վերջապես ընդունվեց 2002 թ., երբ «Էնրոն» ընկերության հետ կապված սկանդալային գործը նորից հասարակության ուշադրությունը հրավիրեց կոռուպցիայի և կաշառակերության հիմնահարցերի վրա: Իր վերջնական տեսքով այս օրինագիծը ստացավ «Ընտրարշավների բարեփոխման մասին երկկուսակցական օրենք» անվանումը: Այս օրենքը համարվում է Ջ.ՄակՔեյնի կարևոր ձեռքբերումներից մեկը: Այս օրենքի ընդունմանն ուղղված իր ելույթներով և քարոզչությամբ նա կարողացավ ստիպել մոռանալ Քիտինգի հետ կապված իր վարքագիծը: Բացի այդ, ընդդիմանալով իր իսկ

կուսակցության մի շարք ազդեցիկ քաղաքական գործիչներին, նա ձեռք բերեց քաղաքական այլախոհի և ինդիվիդուալիստի համբավ:

Հետաքրքիր է, որ ո՛չ Մակֆեյնը, և ո՛չ էլ Օբաման չունեն նահանգապետի կամ փոխնահանգապետի աշխատանքային փորձ: Վերջին սենատորը, որն ընտրվել է ԱՄՆ նախագահ և չի ունեցել նման փորձ, եղել է Ջոն Քենեդին: Նրանից հետո բոլոր նախագահները ընտրվել են իրենց նոր պաշտոնում՝ լինելով նահանգապետներ:

2000 թ. Ջ.Մակֆեյնը մասնակցել է նախագահական մրցավազքին, սակայն փրայմերիզում զիջել է Ջորջ Բուշ Կրտսերին: Հայտնի է, որ այս դեպքում ևս դրսևորվեց նրա այլախոհությունը. առաջադրվելով հանրապետական կուսակցական առաջնորդների կամքին հակառակ՝ նա հաստատեց իր վճռականությունը՝ իր որոշումներում ղեկավարվել միայն սեփական եզրակացություններով և կարծիքներով:

Հարկ է նշել, որ իր հակառակորդ Ջ.Բուշի թեկնածությունը նա անվերապահորեն պաշտպանեց հաջորդ՝ 2004 թ. ընտրություններում: Այս ընտրություններից առաջ լուրեր էին պտտվում, որ Ջ.Մակֆեյնը կարող է համաձայնել միավորվել Վիետնամի պատերազմի մեկ այլ մասնակցի՝ Դեմոկրատական կուսակցությունից նախագահի թեկնածու առաջադրված Ջոն Քերիի հետ՝ ընդունելով նրա առաջարկը դառնալ փոխնախագահ: Արդեն այս լուրերը վկայում են այն մասին, թե որքան էր տարբերվում Ջ.Մակֆեյնի իմիջը այդ տարիների հանրապետական ղեկավարների իմիջից: Իրականում, ինչպես գիտենք, դա տեղի չունեցավ և հետագայում նա փորձեց վերականգնել հանրապետական կուսակցության ղեկավարության վստահությունն իր նկատմամբ՝ օժանդակելով Սենատում Ջ.Բուշի վարչակազմի քաղաքականությանը և հիմնականում հավատարիմ մնալով կուսակցական քաղաքական գծին:

Մակֆեյնը հավատացյալ է, պատկանել է Ամերիկայի Եպիսկոպալ եկեղեցու հոտին, սակայն երկրորդ ամուսնությունից հետո միացել է բապտիստական համայնքին, որին պատկանում է նրա տիկնոջ ընտանիքը:

Եթե Ջ.Մակֆեյնը ընտրվի ԱՄՆ նախագահի պաշտոնում, ապա կդառնա Միացյալ Նահանգների ամենատարեց նախագահը՝ նա արդեն 72 տարեկան է: Սակայն, ըստ հարցումների, տարիքը ամերիկացիների համար մեծ արգելք չի հանդիսանում: Ամերիկացիները շատ ավելի վտանգավոր են համարում այն մշտական աջակցությունը, որը նա ցույց է տվել ներկա հանրապետական վարչակազմին ամենախոցելի որոշումներում, օրինակ՝ Իրաքի պատերազմի հարցում: Չնայած դրան, ներկա Հանրապետական կուսակցության թեկնածուն հեշտությամբ հաղթանակ տարավ պրայմերիզում իր բոլոր մրցակիցների նկատմամբ և հռչակվեց իր կուսակցության միասնական թեկնածու՝ չնայած այն հանգամանքին, որ նա այժմ նույնպես համարվում է շատ ըմբոստ քաղաքական գործիչ, որը պատրաստ է ընդդիմանալու կուսակցական այն որոշումներին, որոնց հետ համաձայն չէ:

Իրականում 2004–2008 թթ. նա միայն մեկ անգամ է քննադատել նախագահ Ջ.Բուշի քաղաքականությունը: Դա կապված էր հանրապետական վարչակազմի

հարկերը կրճատելու պոպուլիստական որոշման հետ: Ջ.ՄակՔեյնը արդարացիորեն նկատում էր, որ հարկերի կրճատումը պետք է զուգորդվի պետական և ռազմական ծախսերի կրճատմամբ: Մակայն, հանդես գալով Իրաքում և Աֆղանստանում ռազմական գործողությունների շարունակման, ամերիկյան ստորաբաժանումների այստեղ գտնվելու ժամկետների երկարաձգման և նրանց թվի ավելացման օգտին, նախագահի թեկնածուն անհնար էր համարում պետության եկամուտների կրճատումը:

Հակառակը, ըստ ՄակՔեյնի, պետք է լրացուցիչ գումարներ հատկացնել հատկապես ամերիկյան հակահրթիռային պաշտպանության զարգացման և նոր ռազմական խարխախներում ծավալման համար: Նրա կարծիքով, «էֆեկտիվ հակահրթիռային պաշտպանությունը չափազանց կարևոր նշանակություն ունի հնարավոր ռազմավարական հակառակորդներից՝ օրինակ՝ Չինաստանից և Ռուսաստանից, բխող սպառնալիքներից երաշխավորված լինելու համար»:

Նախագահի հանրապետական թեկնածուի հիմնական արտաքին քաղաքականությանը առնչվող նախաձեռնությունը կապված է «Ժողովրդական պետությունների» լիզա ստեղծելու նրա գաղափարի հետ: Այս միջազգային կազմակերպությունը, որի անդամներ կարող են դառնալ միայն այն պետությունները, որոնք համապատասխանում են ժողովրդավարության՝ Միացյալ Նահանգներում ընդունված ստանդարտներին, պետք է իր վրա վերցնի այն գործառույթները, որոնք այսօր վերապահված են Միացյալ Ազգերի կազմակերպությանը: Ըստ Ջ.ՄակՔեյնի՝ ՄԱԿ-ը ի վիճակի չէ դրանք կատարելու, ինչն էլ հանդիսանում է միջազգային հարաբերությունների ժամանակակից համակարգի տապալման պատճառը, որի հետևանքներն են անկառավարելիությունը և անկանխատեսելիությունը:

Ջ.ՄակՔեյնը հանդես է եկել նաև G-8-ի կազմից Ռուսաստանը հեռացնելու նախաձեռնությամբ՝ միաժամանակ առաջարկելով ընդլայնել այս կազմակերպության կազմը՝ ընդգրկելով Հնդկաստանը և Բրազիլիան: Ինչպես տեսնում ենք, նա «մոռանում է» Չինաստանի մասին: Ֆարիդ Ջաքարիան՝ ամերիկյան քաղաքական վերլուծաբանների լիդերներից մեկը, չափազանց բարձր գնահատելով ՄաքՔեյնի անձնական որակները, համարում է, որ նա մոլորվել է «նեոպահպանողականության և առողջ բանականության միջև»: Նա նշում է. «Այս բառերը ոչ միայն պատերազմ են հայտարարում Ռուսաստանին և Չինաստանին, բայց և Միացյալ Նահանգներին դարձնում են ընդդիմադիր բոլոր ոչ ժողովրդավարական պետությունների նկատմամբ: ՄակՔեյնն առաջարկում է ստեղծել «Ժողովրդավարական պետությունների լիզա», որը կոչված է լինելու կատարել ՄԱԿ-ի դերը, սակայն դրան չեն մասնակցելու ոչ ժողովրդավարական երկրները: Այս մոտեցումը թվում է ռազմավարական տեսակետից բացարձակապես չարդարացված: Ո՞րն է մեր շահը երկու մեծ տերությունների հետ թշնամություն անելուց: Ինչպե՞ս է «Ժողովրդավարական պետությունների լիզան» պայքարելու ահաբեկչության դեմ, եթե նրա մեջ չընդգրկվեն Հորդանանի, Մարոկկոյի,

Եգիպտոսի և Մինգապուրի նման պետություններ: Արդյո՞ք միջին ամերիկացու օգտին կլինի մեր ազդեցության նվազումը Սաուդյան Արաբիայում: Չէ՞ որ այդ երկիրը նավթի հիմնական մատակարարն է, իսկ մենք շարունակում ենք կախվածության մեջ գտնվել էներգիայի այդ աղբյուրից»: Միաժամանակ Ֆ.Զաքարիան նշում է, որ հանրապետականի՝ արտաքին քաղաքականության վերաբերյալ հնչեցրած այս ռադիկալ գաղափարների ֆոնի վրա շատ խոստումնալից են հնչում Բարաք Օբամայի հայտարարություններն այն մասին, որ ինքը պատրաստ է հանդիպել Իրանի և Վենեսուելայի ղեկավարների հետ:

Իսկ հանրապետական թեկնածուն հայտարարում է, որ «եթե Իրաքում պատերազմ վարելու համար նույնիսկ 100 տարի պետք լինի, ապա ամերիկացիները պետք է դրան պատրաստ լինեն»: Նա նաև հանդիսանում է նեոպահպանողականների կողմից մշակած միաժամանակ երկու կամ ավելի պատերազմներ վարելու ռազմավարական դոկտրինի կողմնակիցը: Իր ընտրարշավի ընթացքում Ջ.ՄակՔեյնը հայտարարել է. «Անհրաժեշտ է վերջ տալ այն երեսպաշտական պրակտիկային, երբ մենք պնդում ենք, որ երկու պատերազմ վարելու ռազմավարություն ունենք, իսկ վճարում ենք միայն այնպիսի բանակ պահելու համար, որը բավարար է միայն մեկ պատերազմ վարելու համար: Պետք է կամ ռազմավարությունը փոխել և այս դեպքում համաձայնվել անխուսափելի վտանգների առկայության հետ, կամ պատշաճ կերպով ֆինանսավորել մեր զինված ուժերը»:

Ջ.ՄակՔեյնի կարծիքով, հատկապես մեծ և անկանխատեսելի է Միացյալ Նահանգներին սպառնացող վտանգը, որը բխում է ռադիոակտիվ նյութերից: Ահաբեկչական խումբը, որն առանց տատանվելու պատրաստ է օգտագործել այս նյութերը ամերիկացիների դեմ, վտանգի տակ է դնում ոչ միայն ԱՄՆ-ը, այլ ամբողջ ներկա աշխարհակարգը, սակայն միայն այն դեպքում եթե կարողանա ձեռք բերել այդ նյութերը: Ուրեմն գլխավոր վտանգը այն պետություններն են, որոնք ունեն այդպիսի նյութեր և կամ չեն կարող ապահովել դրանց անձեռնմխելիությունը, կամ էլ պատրաստ են դրանք տրամադրել ահաբեկիչներին Միացյալ Նահանգների դեմ կիրառելու համար: Այս առումով հատկապես վտանգավոր են Իրանը և Հյուսիսային Կորեան, որոնք ունեն և զարգացնում են իրենց միջուկային տեխնոլոգիաները: Մակայն լուրջ վտանգ են ներկայացնում նաև Արևմուտքի հանդեպ թշնամաբար տրամադրված Չինաստանը և Ռուսաստանը, ուստի Վաշինգթոնը պետք է բոլոր միջոցներն ունենա իր տրամադրության տակ այս վտանգներին դիմակայելու համար: Վերադարձնել Միացյալ Նահանգներին իր բացարձակ առաջնորդությունը և ապահովել բարեկեցություն և անվտանգություն ամերիկացիների համար՝ սա է Ջ.ՄաքՔեյնի հիմնական ձևակերպումը նախընտրական քարոզարշավի ընթացքում:

Նա շատ կոնկրետ ծրագրերի մասին է խոսում հատկապես էներգետիկ ոլորտում, որը, համաձայն դիտորդների և վերլուծաբանների մեծամասնության կարծիքի, այս նախընտրական քարոզարշավի ամենակարևոր թեմաներից է: Ի տարբերություն իր

դեմոկրատ հակառակորդի, ՄակՔեյնը շեշտը դնում է ատոմային էներգետիկայի զարգացման վրա: Նա խոստանում է Սպիտակ տանը հայտնվելու դեպքում կառուցել 45 ատոմային էլեկտրակայաններ, որոնք 700.000-ից ավելի նոր աշխատանքային տեղեր կստեղծեն ամերիկացիների համար և թույլ կտան պակասեցնել Միացյալ Նահանգների կախվածությունը նավթագազային էներգետիկայից:

Հանրապետական թեկնածուն իր ներքին քաղաքականությանը ուղղված ծրագրերում մեծ տեղ է հատկացնում կրթության որակի բարձրացմանը և հասարակ ամերիկացիների համար այն հասանելի դարձնելու ծրագրերին: Նա առաջարկում է ավելացնել այն միջոցները, որոնք ուղղվում են ավելի բարձր որակավորում ունեցող ուսուցիչներ դպրոցներ բերելու համար, ինչպես նաև լրացուցիչ գումարներ վճարել այն ուսուցիչներին, որոնք համաձայն կլինեն «բարդ դպրոցներում» աշխատել: Իր ծրագրում լուրջ տեղ է հատկացված ցանցային ուսուցման համակարգի զարգացմանը, քանի որ, ըստ ՄակՔեյնի՝ ապագան կրթության այս մեթոդին է պատկանում, ուստի Միացյալ Նահանգները պետք է ամեն ինչ անի այս ոլորտում առաջատար դիրքեր ունենալու համար:

Առանձին խրախուսման միջոցներ են նախատեսվում քոլեջներում երիտասարդների ուսման շարունակականությունը ապահովելու համար: Ջ.ՄակՔեյնի կարծիքով, Միացյալ Նահանգները հպարտ է «Էմիգրանտների երկիր» լինելու փաստով. սակայն նկատվում է ավելորդ կախվածություն ներգաղթող ինտելեկտուալ ռեսուրսից, ինչը պետք է վերացնել՝ ուսման շարունակականությունը երիտասարդների համար գրավիչ դարձնելու միջոցով:

Սակայն անկախ ամեն ինչից, ՄաքՔեյնի հիմնական ռեսուրսը, դիտորդների կարծիքով, ոչ թե նրա այս կամ այն ծրագրերն են, այլ իր՝ ամերիկացիների հարգանքը վայելող անձնավորությունը:

Նա ասում է. «Ես միշտ իմ երկիրը և այս ժողովուրդը բարձր եմ դասել թե՛ ինձնից, և թե՛ քաղաքականությունից»: Ամերիկացիները հավատում են այս բառերին:

Եզրափակելով՝ կարելի նշել, որ երկու թեկնածուներն էլ իրենց առաջարկած ծրագրերում և իրենց անցած ճանապարհներից բխող գործողությունների տրամաբանությամբ շարունակում են մնալ Միացյալ Նահանգների՝ որպես համաշխարհային առաջատարի և միակ գերպետության գաղափարախոսության կրողներ: Նրանց ծրագրերը ուղղված են միայն ներկային և բխում են անցյալի տրամաբանությունից, չկան փորձեր պատասխանելու այն հարցերին, որոնք կարող են առաջանալ մոտ ապագայում արագ փոփոխվող աշխարհակարգի ճարտարապետության փոխակերպման ազդեցությամբ: